

УДК 316.624 : [159.9 : 331.101.3]

Т. О. КОБЕЛЕВА**ОРГАНІЗАЦІЙНА СТРУКТУРА КОМПЛАЄНС НА ПРОМИСЛОВОМУ ПІДПРИЄМСТВІ**

У статті розглянуті питання формування організаційного механізму комплаєнс на промисловому підприємстві. Результативність комплаєнс орієнтована на створення для бізнесу адекватної системи контролю, включаючи попереджувальні і спрямовані на виявлення скоєних порушень процедури та навчальні програми. Сьогодні комплаєнс є важливою ланкою системи корпоративного управління організацією в цілому, починається у вищому менеджменті і транслюється на всіх рівнях бізнесу.

Вищий менеджмент підприємства здійснює лінійне і функціональне керівництво всіма структурними підрозділами. Особливе місце в цій структурі належить організаційно-правовому підрозділу (управління), до складу якого і повинні в основному входити комплаєнс-підрозділи. До основних завдань комплаєнс-підрозділів автором віднесені наступні: відповідно до цілей і завдань комплаєнс-підрозділів розробити штатний розклад і посадові інструкції кожного співробітника; дослідження і аналіз минулого, існуючого і майбутнього на підприємстві в сфері інтересів комплаєнс; виявлення, оцінка та прогнозування комплаєнс-ризиків; формування, розробка та впровадження різного роду директив, політик, процедур, рекомендацій поведінки підприємства і його співробітників при появі комплаєнс-ризиків; контроль виконання розроблених комплаєнс-підрозділами документів. Запропоновано організаційний механізм створення і управління комплаєнс-службою на промисловому підприємстві. Обґрунтовано її структурні елементи і основні функції. Доведено, що ефективна структура комплаєнс забезпечує високий рівень сприйняття діяльності промислового підприємства його вищим менеджментом. Розуміння керівництва підприємства і оцінка важливості повноцінної і ефективно функціонуючої системи комплаєнс-контролю допоможе знизити ймовірність виникнення ризику упущеної вигоди, виникнення навмисних або ненавмисних збитків і ризику втрати ділової репутації. Комплаєнс може бути корисний як консультант з питань застосування внутрішньої політики, стратегії і тактики розвитку бізнес-процесів компанії. Взаємодія комплаєнс-контролю з бізнес-підрозділами забезпечує своєчасне виявлення та мінімізацію або усунення комплаєнс-ризиків.

Розроблені пропозиції апробовані на практиці в машинобудівному комплексі Харківського промислового регіону. Детально розглянуто організаційні питання створення і функціонування комплаєнс-служби на прикладі Харківського тракторного заводу. Розроблено конкретні рекомендації щодо вдосконалення організаційного механізму функціонування комплаєнс-служби на промисловому підприємстві.

Ключові слова: комплаєнс, служба, підрозділи, організаційна структура, комплаєнс-менеджер, промислові підприємства

Т. А. КОБЕЛЕВА**ОРГАНИЗАЦИОННАЯ СТРУКТУРА КОМПЛАЄНС НА ПРОМЫШЛЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ**

В статье рассмотрены вопросы формирования организационного механизма комплаєнс на промышленном предприятии. Результативность комплаєнс ориентирована на создание для бизнеса адекватной системы контроля, включая предупредительные и направленные на выявление совершенных нарушений процедуры и обучающие программы. Сегодня комплаєнс является важным звеном системы корпоративного управления организацией в целом, начинается в высшем менеджменте и транслируется на всех уровнях бизнеса.

Высший менеджмент предприятия осуществляет линейное и функциональное руководство всеми структурными подразделениями. Особое место в этой структуре принадлежит организационно-правовому подразделению (управлению), в состав которой и должны в основном входить комплаєнс-подразделения. К основным задачам комплаєнс-подразделений автором отнесены следующие: согласно целей и задач комплаєнс-подразделений разработать штатное расписание и должностные инструкции каждого сотрудника; исследование и анализ прошлого, существующего и будущего на предприятии в сфере интересов комплаєнс; выявление, оценка и прогнозирование комплаєнс-рисков; формирование, разработка и внедрение различного рода директив, политик, процедур, рекомендаций поведения предприятия и его сотрудников при появлении комплаєнс-рисков; контроль выполнения разработанных комплаєнс-подразделениями документов. Предложен организационный механизм создания и управления комплаєнс-службой на промышленном предприятии. Обоснованы ее структурные элементы и основные функции. Доказано, что эффективная структура комплаєнс обеспечивает высокий уровень восприятия деятельности промышленного предприятия его высшего менеджмента. Понимание руководства предприятия и оценка важности полноценно и эффективно функционирующей системы комплаєнс-контроля поможет снизить вероятность возникновения риска упущенной выгоды, возникновения преднамеренных или непреднамеренных убытков и риска потери деловой репутации. Комплаєнс может быть полезен как консультант по вопросам применения внутренней политики, стратегии и тактики развития бизнес-процессов компании. Взаимодействие комплаєнс-контроля с бизнес-подразделениями обеспечивает своевременное выявление и минимизацию либо устранение комплаєнс-рисков.

Разработанные предложения апробированы на практике в машиностроительном комплексе Харьковского промышленного региона. Детально рассмотрены организационные вопросы создания и функционирования комплаєнс-службы на примере Харьковского тракторного завода. Разработаны конкретные рекомендации по совершенствованию организационного механизма функционирования комплаєнс-службы на промышленном предприятии.

Ключевые слова: комплаєнс, служба, подразделения, организационная структура, комплаєнс-менеджер, промышленные предприятия

Т. О. КОБИЕЛІЕВА**ORGANIZATIONAL COMPLIANCE STRUCTURE IN INDUSTRIAL ENTERPRISES**

The article deals with the formation of the organizational mechanism of compliance in an industrial enterprise. The effectiveness of compliance is focused on creating an adequate control system for businesses, including precautionary and aimed at identifying perfect violations of the procedure and training programs. Today, compliance is an important element of the corporate governance system of the organization as a whole, begins in top management and is broadcast at all levels of business.

The top management of the company provides linear and functional management of all structural divisions. A special place in this structure belongs to the organizational-legal unit (management), which includes and should basically include compliance units. The main tasks of compliance divisions by the author include the following: according to the goals and objectives of compliance divisions, develop a staffing table and job descriptions for each employee; research and analysis of the past, the existing and the future of the enterprise in the area of compliance; identification, assessment and prediction of compliance risks; the formation, development and implementation of various kinds of directives, policies, procedures, recommendations of the behavior of the enterprise and its employees in the event of compliance risks; control over the implementation of documents developed by compliance divisions. An organizational mechanism for creating and managing the compliance service at an industrial enterprise is proposed. Its structural elements and basic functions are substantiated. It is proved that an effective compliance structure provides a high level of perception of the industrial enterprise activities of its top management. Understanding the company's management and assessing the importance of a fully and effectively functioning compliance control system will help reduce the likelihood of loss of risk, benefits of intentional or unintentional loss, and the risk of losing business reputation. Compliance may be useful as a consultant on the application of internal policies, strategies and tactics for the

© Т. О. Кобелева, 2018

development of the company's business processes. The interaction of compliance control with business units ensures the timely identification and minimization or elimination of compliance risks.

The developed proposals were tested in practice in the machine-building complex of the Kharkov industrial region. The organizational issues of the creation and functioning of the compliance service are considered in detail on the example of the Kharkov Tractor Plant. Specific recommendations have been developed for improving the organizational mechanism for the functioning of the compliance service in an industrial enterprise.

Keywords: compliance, service, divisions, organizational structure, compliance manager, industrial enterprises

Вступ. Термін «комплаєнс» сьогодні став синонімом ефективного, дієвого і етичного управління. Все більша кількість підприємств при виробництві і збуті продуктів використовують систему комплаєнс. Досвід показує, що там, де система комплаєнс є невід'ємною частиною корпоративного управління, виникають реальні передумови до зростання конкурентоспроможності підприємства та його продукції, поліпшення його техніко-економічних показників роботи, створення сприятливого соціально-психологічного клімату.

Аналіз стану питання. У сучасних поглядах на проблеми внутрішнього контролю все більш популярними стають різні спроби комбінувати і конвертувати досвід соціології, політології, юриспруденції та психології в економічному вимірі. Комплаєнс, безсумнівно, є одним з таких підходів. Центральною ланкою, яка зв'язує комплаєнс з іншими суспільними науками, є поняття норми, розробкою якої займаються, наприклад, в рамках права, але конкретні механізми її реалізації відносяться до економічних суб'єктів на мікрорівні. Керівництвом промислових підприємств вказується на недостатнє теоретичне опрацювання комплаєнса. Виходячи з існуючого досвіду застосування комплаєнс-програм (невеликого вітчизняного - переважно в кредитній сфері і великого зарубіжного), автором сформовано основні конкурентні переваги підприємств, які в своїй практичній діяльності використовують теорію і практику комплаєнс-функції. Наведено переваги, які набувають промислові підприємства, що використовують комплаєнс-функції, і можливі наслідки для підприємств, які не впроваджують комплаєнс. Комплаєнс-функція це конкурентна перевага підприємства, з кожним роком її значення, як функції внутрішнього контролю та невід'ємного елементу системи корпоративного управління буде рости, що дозволить забезпечити збереження та сталий розвиток корпорації за рахунок зростання ефективності виробничо-комерційної діяльності.

Аналіз основних досягнень і літератури. Теоретичні та практичні питання комплаєнс-програми промислових підприємств детально розглядали в своїх наукових розробках М.Верес Шомоші, С.Нагі, Д.Коцкісі, П.Г.Перерва, А.Г.Терехова, Т.В.Романчик, М.А.Шалімова, М.Г.Орлова, П.Райхлінг та ін. В їх наукових розробках відтворено основні термінологічні поняття системи комплаєнс, обґрунтовано основні сфери її використання, визначено фактори ефективності використання комплаєнс-програми на промислових підприємствах та в фінансових організаціях. Разом з тим, свого подальшого дослідження нагально потребують питання формування та ефективного використання організаційного механізму комплаєнс-служби, розробки посадових інструкцій співробітників

комплаєнс-служби, визначення та ранжування завдань, які стоять перед комплаєнс-підрозділами промислових підприємств.

Мета роботи. Метою дослідження є розробка організаційного механізму управління комплаєнс-службою на промислових підприємствах. проведення аналізу основних посад, які можуть займати співробітники комплаєнс-підрозділів, визначення їх службових обов'язків та розробка посадових інструкцій.

Результати дослідження. Принципи і норми комплаєнс можна ефективно впровадити на промислових підприємствах тільки за допомогою організаційно введених в організаційну структуру управління спеціальних підрозділів. Це не означає, що на підприємстві необхідно створити карають структури, які будуть вести слідство, визначати ступінь винності і карати порушників. Пропоновані підрозділи не повинні бути складовою частиною правоохоронних структур. Ми виходимо з того, що і саме підприємство, і всі його співробітники і без наявності таких підрозділів зобов'язані виконувати основні положення законів, нормативних актів і положень, забезпечувати правомірне і етичне ведення виробничо-комерційної діяльності підприємства.

Разом з тим створені комплаєнс-підрозділи і їх керівники, як і підприємство в цілому, маючи певні повноваження і можливості, несуть відповідальність за дотримання підприємством і його співробітниками існуючого законодавства.

На наш погляд, до основних завдань комплаєнс-підрозділів слід віднести наступні:

- відповідно до цілей і завдань комплаєнс-підрозділів розробити штатний розклад і посадові інструкції кожного співробітника;
- дослідження і аналіз минулого, існуючого і майбутнього на підприємстві в сфері інтересів комплаєнс;
- виявлення, оцінка та прогнозування комплаєнс-ризиків;
- формування, розробка та впровадження різного роду директив, політик, процедур, рекомендацій поведінки підприємства і його співробітників при появі комплаєнс-ризиків;
- контроль виконання розроблених комплаєнс-підрозділами документів.

Кількість комплаєнс-підрозділів, їх підпорядкованість, взаємозв'язок з топ-менеджментом, їх сфера впливу на кожному підприємстві може бути визначено по своєму, залежно від конкретного стану комплаєнс загроз, специфіки бізнесу підприємства, його потреб і готовності до усунення існуючих та потенційних комплаєнс-ризиків.

Разом з тим, існують традиційно актуальні сфери комплаєнс, які є найбільш важливими і найбільш

актуальними для будь-якого підприємства (рис.1).

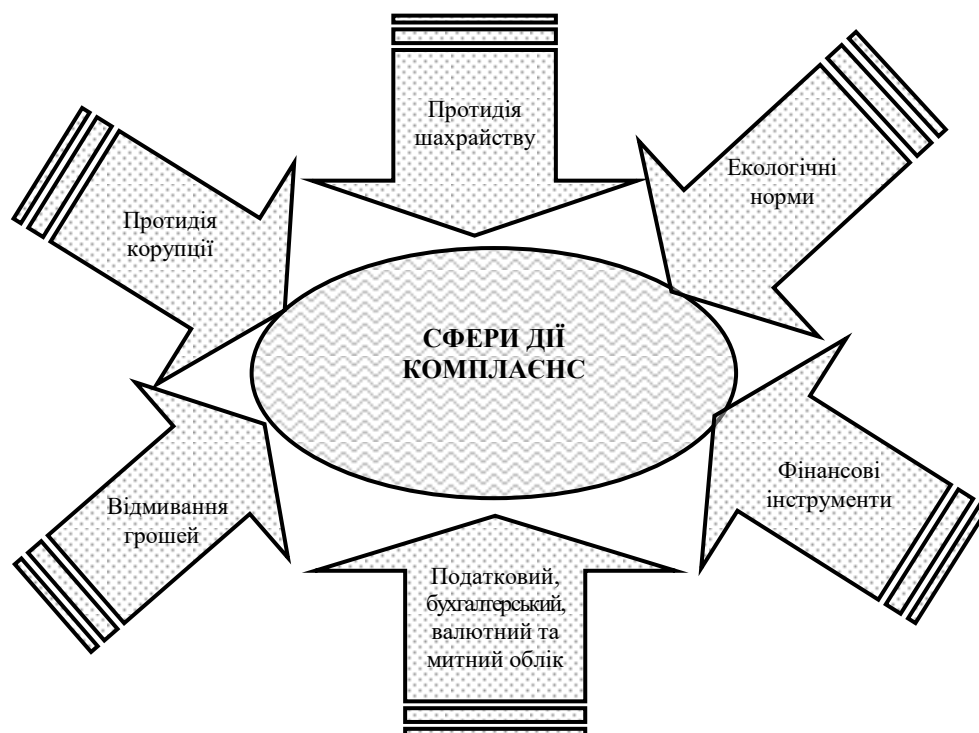

Рисунок 1 – Традиційні сфери використання комплаєнс-функції на промисловому підприємстві
Джерело: авторська розробка

У загальному випадку топ-менеджмент промислового підприємства здійснює лінійне і функціональне керівництво всіма структурними підрозділами. Особливе місце в цій структурі належить організаційно-правовому підрозділу

(управління), до складу якої і повинні в основному входити комплаєнс-підрозділу. Виходячи з цієї посилки, в системі загального управління організацією в таких випадках комплаєнс займає особливе місце, як це показано на рис.2.

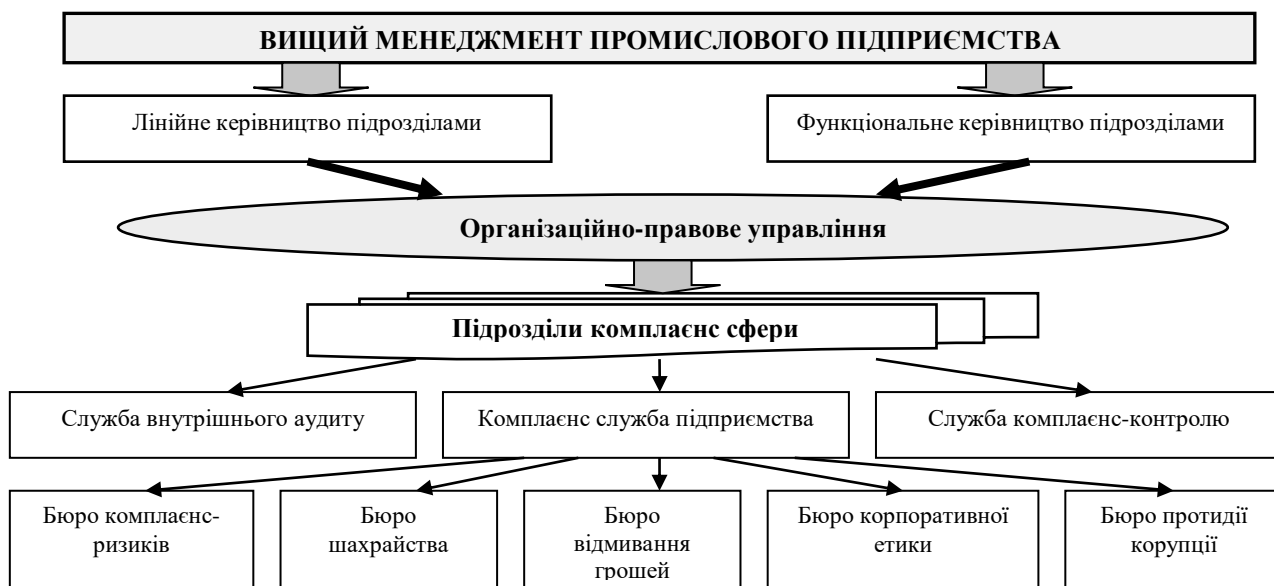

Рисунок 2 – Місце комплаєнс-підрозділів в загальній структурі управління промислового підприємства
Джерело: авторська розробка

Найбільш важлива роль в роботі комплаєнс-менеджера належить керівнику комплаєнс-служби. Для ефективного виконання завдань свого підрозділу його керівнику слід чітко розподілити найбільш важливі завдання комплаєнс-програми між

співробітниками. Кожний співробітник має відповідати за свій напрям діяльності, який повинен бути чітко відтворено в його службових обов'язках та посадових інструкціях. На рис.3 відтворено структуру відповідальностей комплаєнс-служби підприємства.

Рисунок 3 – Структура персоналу комплаєнс-служби промислового підприємства

Джерело: авторська розробка

Теперішній час диктує для промислових підприємств необхідність мати законний і цивілізований бізнес. Для його забезпечення вищий менеджмент підприємства, якщо він бажає забезпечити виконання цих вимог, зобов'язаний надати комплаєнс-підрозділам необхідні трудові ресурси з достатніми правами для отримання потрібної інформації та документів. Слід зазначити, що різні промислові підприємства по різному

підходять до організаційного впровадження служби комплаєнс в свої структури управління. У загальному випадку вони ще далекі від досконалості, але слід зауважити, що в даному напрямку підприємства роблять тільки перші кроки. Наприклад, на ПАТ «ХТЗ» структурний визначення комплаєнс-служби визначено відповідно до схеми, представленій на рис.4.

Рисунок 3 – Організаційна структура комплаєнс-підрозділів на ПАТ «ХТЗ»

Джерело: адаптовано за даними підприємства

Заметим, что организационная структура комплаєнс-подразделений на ПАТ «ХТЗ» существенно отличается от предлагаемой нами организационной структуры, основные положения которой представлены на рис.2. В этой связи еще раз подчеркнем, что в нашей стране комплаєнс-структуры находятся еще только в зачаточном положении. Поэтому организационная структура ПАО «ХТЗ» (рис.3), на наш взгляд, является в

достаточной мере прогрессивным продвижением к организационным структурам оптимального (эффективного) вида.

Эффективная структура комплаєнс обеспечивает высокий уровень восприятия деятельности промышленного предприятия его высшего менеджмента. Понимание руководства предприятия и оценка важности полноценно и эффективно функционирующей системы комплаєнс-контроля

поможет снизить вероятность возникновения риска упущенной выгоды, возникновения преднамеренных или непреднамеренных убытков и риска потери деловой репутации. Комплаенс может быть полезен как консультант по вопросам применения внутренней

политики, стратегии и тактики развития бизнес-процессов компании. Взаимодействие комплаенс-контроля с бизнес-подразделениями обеспечивает своевременное выявление и минимизацию либо устранение комплаенс-рисков (табл.1).

Таблиця 1 – Співпраця основних дійових осіб комплаенс-програми

Посадова особа	Основні функції	Результат
Комплаенс-менеджер	Відповідає за функціонування комплаенс-програми всередині підприємства	Комплаенс-програма успішно функціонує всередині підприємства
Відділ по роботі з персоналом	Знайомить персонал з документами, проводить тренінги	Персонал знає свої обов'язки відповідно до комплаенс-програмою
Операційний відділ	Розробляє бізнес-процеси відповідно до вимог комплаенс	Бізнес-процеси приведені у відповідність до вимог комплаенс
Відділ внутрішнього аудиту	Проводить оцінку якості, ефективності роботи, виробляє рекомендації	Аудиторський звіт, рекомендації стосовно наявних недоліків
Відділ ризик-менеджменту	Виявляє, оцінює і сприяє моніторингу комплаенс-ризиків	Звіт про результати моніторингу. Управління комплаенс-ризиками
Юридичний відділ	Перевіряє відповідність бізнес-документації вимогам законодавства	Юридична експертиза, юридичний висновок

Джерело: авторська розробка

Результативність організаційної побудови комплаенс-служб промислових підприємств орієнтована на створення для виробничо-комерційної діяльності адекватної системи контролю, включаючи попереджувальні і спрямовані на виявлення скоєних порушень процедури та навчальні програми.

Висновки. Сьогодні комплаенс є важливою ланкою системи управління процесами забезпечення економічної безпеки промислового підприємства, дотримання підприємством та його співробітників законності та правил корпоративної етики. Сьогодні обов'язок створювати в організаційній структурі управління відповідні комплаенс-підрозділи передбачається тільки в фінансових установах, зокрема в банківській сфері. На інші види підприємств та організацій ці вимоги сьогодні не поширюються.

Промислові підприємства, на які нормативні вимоги до обов'язкової наявності комплаенс-служби не поширюються, можуть в добровільному порядку вибудувати усередині себе цю функцію (комплаенс-програму) у вигляді централізованої, децентралізованої або комбінованої структури. Як свідчить досвід роботи сучасних промислових підприємств, наявність в їх структурі комплаенс-підрозділів дозволяє в значній мірі активізувати роботи по породженню таких негативних явищ, як корупція, шахрайство, відмивання грошей, порушення правил корпоративної етики.

Список літератури.

1. Терехова А.Г. Трансформація комплаенса і риск-менеджменту в системі внутрішнього контролю / А.Г.Терехова // Внутрішній контроль в кредитній організації. – 2011. – № 1. – С. 28-32.
2. Шалимова М.А. Організація ефективного комплаенс-подразделения в українському банку / М.А.Шалимова // Внутрішній контроль в кредитній організації. – 2009. – № 4. – С. 90 – 97.
3. Kocziszký György, Veres Somosi M., Pererva P.G. Anti-corruption compliance in the enterprise's program // Стратегічні перспективи розвитку економічних суб'єктів в нестабільному економічному середовищі: зб. тез наук. робіт 2-ї Всеукр. наук.-практ. інтернет-конф. з міжнар. участю, 28-30 листопада 2017 р. / Кременч. нац. ун-т ім. Михайла Остроградського. – Кременчук, 2017. – С. 164-167. – URL: <https://drive.google.com/file/d/1r-6uz8h9j1-bCWwpPrY7esG925mrQudP/view> (дата звернення: 30.09.2018).
4. Sikorska M., Kocziszký György, Pererva P.G. Compliance service at guest services enterprises / M.Sikorska, // Менеджмент розвитку

соціально-економічних систем у новій економіці : матеріали Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф., м. Полтава, 19 жовтня 2017 р. – Полтава : ПУЕТ, 2017. – С. 389-391.

5. Kocziszký György, Veres Somosi M., Kobieličeva T.O. Reputational compliance // Дослідження та оптимізація економічних процесів "Оптимум-2017" : тр. 13-ї Міжнар. наук.-практ. конф., 6-8 грудня 2017 р. / ред.: О. В. Манойленко, Є. М. Строков. – Харків : НТУ "ХПІ", 2017. – С. 140-143.
6. Перерва П.Г., Hari C., Nagy Szabolcs, Кобелева Т.О. Оцінка впливу інноваційної, інвестиційної та маркетингової політики підприємства на рівень конкурентоспроможності // Вісник Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут" (економічні науки) : зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХПІ", 2018. – № 15 (1291). – С. 89-94.
7. Nagy Szabolcs, Sikorska M., Pererva P. Estimation of economic efficiency of power engineering // Європейський вектор модернізації економіки: креативність, прозорість та сталий розвиток : матеріали 10-ї Ювіл. Міжнар. наук.-практ. конф., 18-19 квітня 2018 р. – Харків : ХНУБА, 2018. – С. 3-6.
8. Pererva P.G. Kocziszký György, Szakaly D., Somosi Veres M. Technology transfer. - Kharkiv-Miskolc: NTU «KhPI», 2012. — 668 p.
9. Kocziszký György Veres Somosi M., Kobieličeva T.O. Compliance risk in the enterprise // Стратегії інноваційного розвитку економіки України: проблеми, перспективи, ефективність "Форвард-2017" : тр. 8-ї Міжнар. наук.-практ. Інтернет-конф. студ. та молодих вчених, 27 грудня 2017 р. / ред.: П. Г. Перерва, Є. М. Строков, О. М. Гуцан. – Харків : НТУ "ХПІ", 2017. – С. 54-57.
10. Nagy Szabolcs Sikorska M., Pererva P. Current evaluation of the patent with regarding the index of its questionnaire // Сучасні підходи до креативного управління економічними процесами : матеріали 9-ї Всеукр. наук.-практ. конф., 19 квітня 2018 р. – Київ : НАУ, 2018. – С. 21-22.
11. Nagy Szabolcs, Pererva P. Monitoring of innovation and investment potential of industrial enterprises // Сучасні тенденції розвитку світової економіки : зб. матеріалів 10-ї Міжнар. наук.-практ. конф., 18 травня 2018 р. – Харків : ХНАДУ, 2018. – С. 88-89.
12. Nagy Szabolcs Digital economy and society – a cross country comparison of Hungary and Ukraine // Вісник Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут" (економічні науки) : зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХПІ", 2017. – № 46 (1267). – С. 174-179.
13. Романчик Т.В. Теорія інновації: дослідження понятійного апарату / Т.В.Романчик // Бізнес Інформ. – 2014. – № 10. – С. 138-142.
14. Potrashkova L., Raiko D., Tseitlin L., Savchenko O., Nagy S. (2018) Methodological provisions for conducting empirical research of the availability and implementation of the consumers' socially responsible intentions // Маркетинг і менеджмент інновацій / Marketing and management of innovations. - № 3. - pp.133-141.

15. Nagy S., Piskóti I., Molnár L., Marien, A. (2012). The relationship between values and general environmental behaviour. *Economics and Management*, No.17(1), pp.272-278.
16. Piskoti I., Nagy S. (2009) A new customer satisfaction management model (methodology and practice). *Economics and managements*, No. 14, pp. 483-490.
17. Романчик Т. В. Оцінка сучасного стану інноваційної діяльності підприємств України / Т. В. Романчик // Вісник Нац. техн. ун-ту "ХПІ" : зб. наук. пр. Темат. вип. : Технічний прогрес та ефективність виробництва. – Харків : НТУ "ХПІ", 2008. – № 55 (1). – С. 52-61.
18. Pererva P., Nagy S., Maslak M. (2018) Organization of marketing activities on the intrapreneurship // *MIND JOURNAL // Wyższa Szkoła Ekonomiczno-Humanistyczna*.- №5.- [Published online].- Access mode: https://mindjournal.wseh.pl/sites/default/files/article/09-18/organization_of_marketing_activities_on_the_intrapreneurs_hip.pdf
19. Nagy S. (2017) The Impact Of Country Of Origin In Mobile Phone Choice Of Generation Y And Z // *JOURNAL OF MANAGEMENT AND TRAINING FOR INDUSTRIES*.- №4.- pp.16-29.
20. Перерва П.Г. Комплаєнс-программа промышленного предприятия: сущность и задачи / П.Г.Перерва // Вісник Нац. техн. ун-ту "ХПІ" : зб. наук. пр.- Сер. : Економічні науки. – Харків : НТУ "ХПІ", 2017.– № 24 (1246).– С. 153-158.
21. Романчик Т. В. Наукові засади дефініції "економічна безпека" / Т. В. Романчик // Стратегічні перспективи розвитку економічних суб'єктів в нестабільному економічному середовищі : зб. тез наук. робіт 1-ї Всеукраїнської наук.-практ. інтернет-конф., 21-23 березня 2017 р. – Кременчук : КрНУ, 2017. – С. 206-209.
22. Романчик Т. В. Економічна безпека підприємства: функціональні аспекти / Т. В. Романчик // Стратегічні імперативи розвитку туризму та економіки в умовах глобалізації : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., присвяченої 10-річчю факультету міжнародного туризму та управління персоналом Запорізького національного технічного університету, 30-31 березня 2017 р. : [в 2 т.]. Т. 2 / ред. В. М. Зайцева. – Запоріжжя : "Просвіта", 2017. – С. 372-374.
23. Перерва П.Г. Комплексний підхід до управління конкурентоспроможністю промислової продукції / П.Г.Перерва, Т.В.Романчик // Перспективи і пріоритети розвитку економіки України та її регіонів : зб. наук. праць. – Луцьк : ЛНТУ, 2012. – Вип. 9 (34). – Ч. 2.– С. 19–29.
24. Sikorska M., Kocziszky György, Pererva P.G. Compliance service at guest services enterprises // *Menedzhment rozvytku sotsialno-ekonomichnykh system u noviy ekonomitsi : materialy Mizhnar. nauk.-prakt. internet-konf., m. Poltava, 19 zhovtnya 2017 r.*[Management of the development of socio-economic systems in the new economy: materials International. science-practice Internet conf., Poltava, October 19, 2017].- Poltava: BULLS, 2017. - p.389-391.
25. Kocziszky György, Veres Somosi M., Kobielieva T.O.Reputational Compliance // *Doslidzhennya ta optymizatsiya ekonomichnykh protsesiv "Optimum-2017" : tr. 13-yi Mizhnar. nauk.-prakt. konf., 6-8 hrudnya 2017 r. / red.: O. V. Manoylenko, YE. M. Strokov* [Research and Optimization of Economic Processes "Optimum-2017": Tr. 13th International science-practice Conf., December 6-8, 2017 / ed.: O. V. Manoylenko, E. M. Strokov]. – Kharkiv : NTU "KHPI", 2017. – С. 140-143.
26. Pererva P.G., Nagi S., Nagy Szabolcs, Kobielieva T.O. Otsinka vplyvu innovatsiynoyi, investysynoyi ta marketynhovoyi polityky pidpryemstva na riven' konkurentospromozhnosti [Estimation of influence of innovation, investment and marketing policy of the enterprise on the level of competitiveness] // *Visnyk Natsionalnoho tekhnichnoho universytetu "Kharkivskyy politekhnichnyy instytut" (ekonomichni nauky) : zb. nauk. pr.*[Bulletin of the National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute" (economic sciences): Sb. sciences Ave]. – Kharkiv : NTU "KHPI", 2018. – № 15 (1291). – С. 89-94.
27. Nagy Szabolcs, Sikorska M., Pererva P. Estimation of economic efficiency of power engineering // *Yevropeyskyy vektor modernizatsiyi ekonomiky: kreatyvny, prozorista stalyy rozvytok : materialy 10-yi Yuvil. Mizhnar. nauk.-prakt. konf., 18-19 kvitnya 2018 r.*[European Vector of Economy Modernization: Creativity, Transparency and Sustainable Development: Materials of the 10th Anniv. International science-practice Conf., April 18-19, 2018]. – Kharkiv : KHNUBA, 2018. – С. 3-6.
28. Pererva P.G., Kocziszky György, Szakaly D., Somosi Veres M. *Technology transfer*. Kharkiv-Miskolc: NTU "KHPI", 2012. - 668 p.
29. Kocziszky György Veres Somosi M., Kobielieva T.O. Compliance risk in the enterprise // *Stratehiyi innovatsiynoho rozvytku ekonomiky Ukrainy: problemy, perspektivy, efektyvnist "Forward-2017" : tr. 8-yi Mizhnar. nauk.-prakt. Internet-konf. stud. ta molodykh vchenykh, 27 hrudnya 2017 r. / red.: P. H. Pererva, YE. M. Strokov, O. M. Hutsan* [Strategies of innovative development of the Ukrainian economy: problems, prospects, and effectiveness "Forward-2017": tr. 8th International science-practice Internet Conf. studio and young scientists, December 27, 2017 / ed.: P. G. Pererva, E. M. Strokov, A. M. Gutsan]. – Kharkiv : NTU "KHPI", 2017. – С. 54-57.
30. Nagy Szabolcs Sikorska M., Pererva P. Current evaluation of the patent of the issue of law questionnaire // *Suchasni pidkhody do kreatyvnoho upravlinnya ekonomichnyimi protsesamy : materialy 9-yi Vseukr. nauk.-prakt. konf., 19 kvitnya 2018 r.* [Modern approaches to creative management of economic processes: materials of the 9th Allukr. science-practice Conf., April 19, 2018]. – Kiev : NAU, 2018. – С. 21-22.
31. Nagy Szabolcs, Pererva P. Monitoring of innovation and investment potential of industrial enterprises // *Suchasni tendentsiyi rozvytku svitovoyi ekonomiky : zb. materialiv 10-yi Mizhnar. nauk.-prakt. konf., 18 travnya 2018 r.* [Current trends of world economy development: Materials of the 10th International science-practice Conf., May 18, 2018]. – Kharkiv : KHNADU, 2018. – С. 88-89.
32. Nagy Szabolcs Digital economy and society – a cross country comparison of Hungary and Ukraine // *Visnyk Natsional'noho tekhnichnoho universytetu "Kharkivskyy politekhnichnyy instytut" (ekonomichni nauky) : zb. nauk. pr. 2017* [Bulletin of the National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute" (economic sciences): Sb. sciences Ave] – Kharkiv : NTU "KHPI", 2017.– № 46 (1267). – С. 174-179.
33. Romanchik T.V. Teoriya innovatsiyi: doslidzhennya ponyatiynoho aparatu [Theory of innovation: the study of the conceptual apparatus] // *Biznes Inform* [Business Inform]. - 2014. - No. 10. - P. 138-142.
34. Potrashkova L., Raiko D., Tseitlin L., Savchenko O., Nagy S. (2018) [Methodological provisions for conducting empirical research on the availability and implementation of the consumers' socially responsible intentions] // *Marketing and management of innovations / Marketing and management of innovations*.- No. 3.- pp.133-141.
35. Nagy S., Piskóti I., Molnár L., Marien, A. (2012). The relationship between values and general environmental behaviors. *Economics and Management*, No. 17 (1), pp.272-278.
36. Piskoti I., Nagy S. (2009) A new customer satisfaction management model (methodology and practice). *Economics and Management*, No. 14, pp. 483-490.

References (transliterated)

1. Terekhova A.G. Transformatsiya kompayensa i risk-menedzhmenta v sisteme vnutrennego kontrolya [Transformation of compliance and risk management in the system of internal control] // *Vnutrenniy kontroly v kreditnoy organizatsii*. [Internal control in a credit organization] – 2011. - № 1. – С. 28-32.
2. Shalimova M.A. Organizatsiya effektivnogo kompayens-podrazdeleniya v ukrainskom banke [Organization of effective compliance divisions in the Ukrainian bank] // *Vnutrenniy kontroly v kreditnoy organizatsii* [Internal control in a credit organization].- 2009. - N 4. - S. 90 – 97.
3. Kocziszky György, Veres Somosi M., Pererva P.G. Anti-corruption compliance in the enterprises program // *Stratehichni perspektyvy rozvytku ekonomichnykh subyektiv v nestabilnomu ekonomichnomu seredovyshchi: zb. tez nauk. robir 2-yi Vseukr. nauk.-prakt. internet-konf. z mizhnar. uchastyu, 28-30 lystopada 2017 r.*[Strategic prospects for the development of economic actors in an unstable economic environment: Sb. thesis of sciences. Works of the 2nd Allukr. science-practice internet conf. from international Participation, November 28-30, 2017] / Kremenich. nat univ im. Mikhail Ostrogradsky. - Kremenichuk, 2017. - p. 164-167. - URL: <https://drive.google.com/file/d/1r-6uz8h9jl-bCWwpPrY7esG925mrQuDp/view> (due date: 30.09.2018).

17. Romanchik T.V. Otsinka suchasnoho stanu innovatsiynoyi diyal'nosti pidpryyemstv Ukrayiny [Estimation of the current state of innovation activity of Ukrainian enterprises / T. Romanchyk // *Visnyk Natsionalnoho tekhnichnoho universytetu "Kharkivskyy politekhnichnyy instytut"* : zb. nauk. pr.[Bulletin of the National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute" : Sb. sciences Ave]. – Kharkiv : NTU "KHPI", 2008. - No. 55 (1). - P. 52-61.
18. Pererva P., Nagy S., Maslak M. (2018) [Organization of marketing activities on the intrapreneurship // *MIND JOURNAL* // Wyższa Szkoła Ekonomiczno-Humanistyczna.- No.5.- [Published online] .- Access mode: https : //mindjournal.wseh.pl/sites/default/files/article/09-18/organization_of_marketing_activities_on_the_intrapreneurship.pdf
19. Nagy S. (2017) [The Impact of the Country of Origin in the Mobile Phone Choice of Generation Y And Z // *JOURNAL OF MANAGEMENT AND TRAINING FOR INDUSTRIES* .- No. 4.- pp.16-29.
20. Pererva P.G. Komplaens-prohramma promyshlennoho predpryyatya: sushchnost y zadachy [Compliance program of an industrial enterprise: essence and tasks // *Visnyk Natsionalnoho tekhnichnoho universytetu "Kharkivskyy politekhnichnyy instytut"* : zb. nauk. pr.[Bulletin of the National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute" : Sb. sciences Ave]. – Kharkiv : NTU "KHPI", 2017.- No. 24 (1246) .- P. 153-158.
21. Romanchik T.V. Naukovi zasady definitsiyi "ekonomichna bezpeka" [Scientific principles of the definition of "economic security"] // *Stratehichni perspektyvy rozvytku ekonomichnykh sub'yektiv v nestabil'nomu ekonomichnomu seredovyshechi* [Strategic prospects for the development of economic actors in an unstable economic environment]: Sb. thesis of sciences. Works of the 1st All-Ukrainian Sciences. -Prekt. Internet conf., March 21-23, 2017 - Kremenchuk: KrnU, 2017. - P. 206-209.
22. Romanchik T.V. Ekonomichna bezpeka pidpryyemstva: funktsional'ni aspekty [Economic security of the enterprise: functional aspects] // *Stratehichni imperatyvy rozvytku turyzmu ta ekonomiky v umovakh hlobalizatsiyi* [Strategic imperatives of tourism and economy development in the conditions of globalization] Materials International. science-practice conference devoted to the 10th anniversary of the faculty of international tourism and personnel management of the Zaporizhzhya National Technical University, March 30-31, 2017: [in 2 tons]. T. 2 / ed. V. M. Zaitseva. - Zaporozhye: Prosvita, 2017. - P. 372-374.
23. Pererva P.G., Romanchik T.V. Kompleksnyy pidkhid do upravlinnya konkurentospromozhnistyu promyslovoyi produktsiyi [Integrated Approach to Managing the Competitiveness of Industrial Products] // *Perspektyvy i priorytety rozvytku ekonomiky Ukrayiny ta yiyi rehioniv* : zb. nauk. prats [Perspectives and Priorities of the Ukrainian Economy and its Regions] Sb. sciences works. - Lutsk: LNTU, 2012. - Vip. 9 (34). - Ch. 2.- P. 19-29.

Надійшла (received) 26.10.2018

Відомості про авторів / Сведения об авторах / About the Authors

Кобелева Тетяна Олександрівна (Кобелева Татьяна Александровна, Kobielieva Tetiana Oleksandrivna) - кандидат економічних наук, доцент, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», доцент кафедри менеджменту інноваційного підприємництва та міжнародних економічних відносин; м. Харків, Україна; ORCID: 0000-0001-6618-0380; e-mail: tanja.kobeleva@gmail.com